

Universitätsbibliothek Wuppertal

M. Tvllii Ciceronis Opera Omnia

Cicero, Marcus Tullius

Basileæ, MDCLXXXII

Philippica VIII

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1133](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1133)

M. TULLII CICERONIS
IN
M. ANTONIUM.
PHILIPPICA OCTAVA
ORATIO QUINQUAGESIMA.
SYNOPSIS.

Bellum non simpliciter tumultum decerni aduersus Antonium suadet. Invehitur in Antonium.

CONFUSIUS hesternò die est acta res, C. Pansa, quàm postulabat institutum consulatus tui. Parum mihi visus eos, quibus cedere non soles, sustinere. Nam cum senatus ea virtus fuisset, quæ solet: & cum te viderent omnes esse bellum, quidamque id verbum removendum arbitrentur: sua voluntas in discessione fuit ad lenitatem propensior. Victa est igitur propter verbi adspersionem, te auctore, nostre sententia. Vicit L. Cæsar, amplissimus vir, qui verbi atrocitate demta, oratione fuit, quàm sententia, lenior. Quamquam is quidem, antequam sententiam diceret, propinquitatem excusavit. Idem fecerat, me consulè, in fororis viro, quod hoc tempore in fororis filio, r ut & lactu fororis moveretur, & saluti reip. provideret. Atque ipse tamen Cæsar præcepit vobis quodammodo, P. C. ne sibi assentiremini, cum ita dixit, aliam sententiam se dicturum fuisse, eamque se, ac rep. dignam, nisi propinquitate impediretur. Ergo ille avunculus. num etiam vos avunculi, qui illi estis assensu? At in quo fuit controversia? *Belli* nomen ponendum in sententia quidam non putabant; *tumultum* appellare malebant, ignari non modò rerum, sed etiam verborum. potest enim esse bellum sine tumultu: tumultus esse sine bello non potest. quid enim est aliud tumultus, nisi perturbatio tanta, 2 ut maior timor oriatur? unde etiam nomen ductum est tumultus. Itaque majores nostri, *tumultum* *Italicum*, quòd erat domesticus: *tumultum* *Gallicum*, quòd erat Italix finitimus, præterea nullum tumultum nominabant. Cravus autem tumultum esse, quàm bellum. hinc intelligi licet. 3 quòd bello vacationes valent tumultu non valent. ita fit, quædammodum dixi, ut bellum sine tumultu possit, tumultus sine bello esse non possit. Etenim cum *inter* bellum, & pacem medium nihil sit, necesse est, tumultum, si belli non sit, pacis esse, quo quid absurdius dici, aut existimari potest? Sed nimis multa de verbo: rem potius videamus, P. C. quam quidem intelligo verbo fieri interdum deteriore solere. Nolumus hoc bellum videri. Quam igitur municipiis, & coloniis ad excludendum Antonium auctoritatem damus? quam, ut milites hant sine vi, sine multa, studio, & voluntate? quam, ut

pecunias in temp. polliceantur? Si enim belli nomen tollitur, municipiorum studia tolluntur; consensus populis R. qui jam descendit in causam, si nos languescimus, debilitetur necesse est. Sed quid plura? D. Brutus oppugnatur. non est bellum? Mutina obsidetur ne hoc quidem bellum est? Gallia vastatur: quæ potest pax esse certior? Illud verò 4 quis potest bellum esse dicere, quò; fortissimum virum cum exercitu misimus? qui cum esset infirmus ex gravi, diuturnoque morbo, nullam sibi putavit excusationem esse oportere, cum ad reip. præsidium vocaretur. C. quidem Cæsar non expectavit nostra decreta, præsertim cum esset illius ætatis: bellum contra Antonium sua sponte suscepit. decernendi enim tempus nondum venerat: belli autem gerendi *tempus* si prætermisisset: videbat, rep. oppressa, nihil posse decerni. Ergo illi nunc, & eorum exercitus in pace versantur. non est hostis, cuius præsidium Claterna dejecit Hirtius: non est hostis, qui consuli armatus obstitit: designatum consulem oppugnat: nec illa hostilia verba, nec bellica, quæ paullo ante ex collegæ litteris Pansa recitavit: *Dejeci præsidium Claterna potius sum: fugati equites: prælium commissum: occisi aliquot.* Quæ pax potest esse major? Delectus tota Italia decreti, sublati vacationibus: saga cras fumentur: cõsul se cum præsidio descensurum esse dixit. Utrum hoc bellum non est? an etiam tantum bellum, quantum numquam fuit? Ceteris enim bellis, maximeque civilibus, contentionem, *reip. causa* faciebat. Sulla cum Sulpicio de jure legum, quas per vim latas Sulla dicebat: Cinnæ cum Octavio de novorum civium suffragiis: rursus cum Mario, & Carbone Sulla, ne dominarentur indigni, & ut clarissimorum hominum crudelissimam puniretur necem. Horum omnium bellorum causæ ex reip. contentione natæ sunt. de proximo bello civili non libet dicere: ignoro causam: detestor exitum. Hoc bellum quintum civile geritur: atque omnia in nostram ætatem inciderunt, primum non modò in dissensione, & discordia civium, sed in maxima confensione, incredibilique concordia. omnes idem volunt, idem defendunt, idem sentiunt. Cum omneis dico, eos excipio, quos nemo civitate dignos putat. Quæ est igitur in medio, belli causa posita? nos deorum immortalium templa, nos muros, nos domi-

1. *U*t & Sulla servis merentur, & saluti, &c. Sic quidem Pal. pr. at sec. pro his ipsi habent, *in negotio merentur, & saluti*, quod & in omnibus fore libris: Ferronii, adeoque omnia censuit delenda, at malim egeret, & in negotio merentur, & saluti, &c.
2. *Ut major timor oriatur.* Iam noster Doula pater in Plautinis: respondendum putabat: *in ver. qui con ulatur lib. priorè c. 4.* Explanationum: *ix* enim est quia vox sublati debet vulgarè.

3. *Quæ bello vacationes valent.* Ita ferè hodiernæ editiones, rationem secuta, non libros, in quibus, *bello Gallico.*

4. *Quis potest bellum esse dicere.* Prius vuls, *bellum non esse dic.* sed prætermissa quibus abest illa negatio.

5. *Quis fortissimum virum cum exercitu, &c.* Sic mss. nostri, & olim Cuspiat Man. & Lambinus *consulem fortiss.* &c. si fidelibrorum, non improbat.

domicilia, sedesque populi Romani, penates, aras, focos, sepulcra maiorum: nos leges, iudicia, libertatem, conjuges, libero patriam defendimus: contra M. Antonius id molitur, id pugnat, ut hæc omnia perturbet, evertat, prædam reipubl. causam belli putet, fortunas nostras partim dissipet, partim disperiat patricidis. In hac tam dispari ratione belli miserimum illud est, quod ille latronibus suis pollicetur primum domos: urbem enim se divisuram confirmat: deinde omnibus portis, quod velint, deducturum omnes Caphones, omnes Saxæ, ceteraque pestes, quæ sequuntur Antoniam, ad eis sibi optimas, hortos, Tusculana, Albana definiunt, atque etiam homines agræstes, i si homines illi, ac non pecudes potius, inani spe ad aquas usque & Puteolos provehuntur. Ergo habet Antonius, quod suis polliceatur. Quid nos? numquid tale habemus? Dii meliora. id enim ipsum agimus, ne quis posthac eiusmodi quidquam possit polliceri. In vitis dico, sed dicendum est. *Hæstia Casaris*, patres conscripti, multis improbis & spem afferit, & audaciam. videntur enim, ex mendiciis fieri repente divites. itaque hæstiam semper videre cupiunt illi, qui nostris bonis imminet: quibus omnia pollicetur Antonius. Quid nos? nostris exercitibus quid pollicemur? multo meliora, atque maiora. **SCHELERUM** enim promissio, & iis, qui expectant, perniciosus est, & iis, qui promittunt. Nos nostris militibus libertatem, iura, leges, iudicia, imperium orbis terræ, dignitatem, pacem, otium pollicemur. Antonii igitur promissa, cruenta, tæta, scelerata, diis, hominibusque invisâ, nec diuturna, nec salutaria: nostra contra, honesta, integra, gloria, plena lætitiæ, plena pietatis. Hic mihi etiam Q. Fufius, vir fortis, ac strenuus, amicus meus, *paci commoda* commemorat, quasi verò, si laudanda pax esset, ego id æquè commode facere non possem, semel enim pacem defendi: non semper otio studui: quod cum omnibus bonis utile est, tum præcipuè mihi. Quem enim cursum industria mea tenere potuisset, sine forensibus causis, sine legibus, sine iudiciis? quæ esse non possunt, civili pace sublata. Sed quæso, Calene, quid? tu *servitutem*, pacem vocas? Majores quidem nostri non modo, ut liberi essent, sed etiam, imperarent, armacapiebant, at tu arma abijcienda censes, ut serviamus. **QUAE CAUSA** iustior est belli gerendi, quam servitutis depulsio? in qua etiam si non sit molestus dominus: tamen est miserimum, *posse*, si velit. Immo alix causæ iustæ: hæc necessaria est, nisi forte ad te hoc non putas pertinere. quod te socium fore speras dominationis Antonii. in quo bis falleris: primum quod tuas rationes communibus anteponis: deinde, quod quidquam *stabile* in regno, aut iucundum putas. non, si tibi antea profuit, semper proderit. Quia etiam, memini, de illo homine queri solebas: quid te facturum de bellua putas? Atqui is es, qui semper pacem optaris, semper omneis civis salvos volueris. Honesta oratio: sed ita, si bonos, & utiles reip. civis: sin eos, qui natura cives sunt, voluntate hosteis, salvos velis: quid tandem interest inter te, & illos? Pater quidem tuus, a quo utebar sene adolescens, homo severus, & prudens, *primus* omnium civium P. Nasica, qui Ti. Gracchum interfecit, dare solebat, ejus enim virtute, consilio, magnitudine animi, liberatam reipubl. arbitrabatur. Quid? nos à patribus num aliter accepimus? Ergo is tibi civis, si temporibus illis fuisses, non probaretur, quia non omneis salvos esse voluisset. *Quod L. Opimius consilium verba fecit de rep. de ea re ita consuevit, Uti Opimius con*

SUL REMP. DEBENDERET. Senatus hæc verbis, Opimius armis. Num igitur eum, si tum esses, temerarium civem, aut crudelem putares? aut Q. Metellum, cuius quatuor filii consulares: aut P. Lentulum, principem senatorem? complures alios summos viros, qui cum L. Opimio consule armati Gracchum in Aventinum persecuti sunt? quo in prælio Lentulus grave vulnus accepit: interfectus est Gracchus, & M. Fulvius consularis, ejusque duo adolescentuli filii. Illi igitur viri vituperandi, non enim civis omneis salvos esse voluerunt. Ad propiora veniamus. C. Marius, L. Valerius, consules, senatus temp. defendendam dedit: L. Saturninus trib. pl. Glauca prætor est interfectus. omneis illo die Scauri, Metelli, Claudii, Catuli, Sævolæ, Crassi, arma sumserunt, num aut consules illos, aut clarissimos viros vituperandos putas? Ego Catilinam *perire* volui, num tu, qui *omneis salvos* vis, Catilinam salvum esse voluisti? Hoc interest, Calene, inter meam sententiam, & tuam: ego nolo quemquam civem committere, ut morte multandus sit: tu, etiam si commiserit, conservandum putas. *In corpore* si quid ejusmodi est, quod reliquum corpori noceat, urii, searique patimur: ut membrorum aliquid potius, quam totum corpus intereat: sic in reipubl. corpore, ut totum salvum sit, quidquid pestiferum, amputetur. Dura vox. Multo illa durior: *Salvi sint improbi, scelerati, impii, deleantur innocentes, honesti, boni, tota republica.* Uno in homine, Q. Fufi, fateor te vidisse plus, quam me. Ego P. Clodium arbitrabar perniciosum civem, sceleratum, libidinosum, impium, audacem, facinorosum: tu contra sanctum, temperantem, innocentem, modestum, retinendum civem, & optandum: in hoc uno te plurimum vidisse, multum me errasse concedo. Nam me tecum iracunde agere dixisti solere: non est ita, vehementer me agere fateor, iracunde nego. omnino **IRASCI** amicis non temere soleo, ne si mereretur quidem. Itaque sine verborum contumelia à te dissentire possum, sine animi summo dolore non possum. *parva* est enim mihi tecum, aut parva de re dissentio? ego huic videlicet faveo, tu illi? Immo verò ego D. Bruto faveo, tu M. Antonio: ego conservare coloniarum populi Romani cupio, tu expugnare studes. An hoc negare potes: qui omneis moras interponis, quibus infirmetur Brutus, melior fiat Antonius? quousque enim dicis, pacem velle te? res geritur: conductæ vineæ sunt: pugnatur acerrimè: qui intercurrerent, missius tres principes civitatis. hos contempsit, rejecit, repudiavit Antonius. tu tamen permanes constantissimus defensor Antonii. Et quidem, quo melior senator videatur, negat se illi amicum esse debere: s cum suo magno beneficio, venisse eum contra se. Vide quanta caritas sit patriæ, cum homini sit iratus, tamen reip. causa defendit Antonium. Ego te, cum in Massiliensibus tam sis acerbus, Fufi, non animo æquo audio. Quousque enim **Musiliam** oppugnabis? ne triumphus quidem finem fecit belli? per quem sublata est urbs ea, sine qua nunquam ex Transalpinis gentibus majores nostri triumpharunt. quo quidem tempore populus Romanus ingemuit, quamquam enim *proprios dolores* suarum rerum omnes habebant: tamen hujus civitatis fidelissima miseria, nemo erat civis, qui à se alienas arbitraretur. Cæsar ipse, qui illis fuerat iratissimus: tamen propter singularem ejus civitatis gravitatem, & fidem, quotidie aliquid iracundiæ remittebat: te nulla sua calamitate civitas fatiare tam fidelis potest? Rursus me jam irasci fortasse dices. Ego autem

1. Si homines illi, ac non.) Securus sum Manutianam ac Lamb. ratus hæc nata ex Faerniana aut Muretana. certè potior est vulgata.
 2. Atqui is et qui semper pacem optavit.) Pal. sec. habet, Atqui is eum esse qui. quomodo fecit è Faernianis Manut. & Lamb. sed non sequor. Videtur enim magis interpretatio alterius scripturæ, quam emendatio.
 3. Quo utebar sene adolesecent.) Sic Pal. sec. & Ferraris aliquot codd.

vulgata, sive auctori adol.
 4. Multum me errasse.) Lambiniana, me finitum esse errasse, præter libere nostris, & olim impressos.
 5. Cum suo magno beneficio venisse eum contra se.) Postremæ edd. hæc fecit esse, venisse, & ex Vaticano inquirunt: & sic quoque Historic item fecit Pal. sec. sed tamen malam vulgatam, quæ idem dicit quod altera.

hinc laetitia dico, ut omnia, nec tamen sine dolore. Neminem illi civitati inimicum esse arbitror, qui amicus sit huius civitati. Excogitare, quae tua ratio sit, Calene, non possum, antea deterrere te, ne popularis esses, non poteramus; ut nunc sis popularis, exorare non possumus. Satis multa cum Fabio, ac sine odio omnia, nihil sine dolore. Credo autem, QUI GENEHI quetelam moderate ferat, quo animo laturum tibi. Venio nunc ad reliquos consularis, quorum est nemo, (iure meo hoc dico) qui non mecum habeat aliquam conjunctionem gratiae, alii maximam, alii mediocrem, nemo nullam. Quam hesternus dies nobis, consularibus dico, turpis illuxit? Iterum legatos? quid? ille faceret inducias? ante consulis, oculosque legatorum, tormentis Mutinam verberavit: opes ostendebat, munitionemque legatis: ne punctum quidem temporis, cum legati descenderent, oppugnatione respiravit. Ad hunc legatos? cur? an ut eorum reditu vehementius pertimescatis? Equidem cum antea legatos decerni non censuissent: hoc me tamen consolabar, quod cum illi ab Antonio contenti, & resecti revertissent, dixissentque senatus tui, non modo illum esse Galliam non discessisse, ut censuissent, sed ne à Mutina quidem recessisse: potestatem sibi D. Bruti conveniendi non fuisse: fore, ut omnes in famam odi, excitati dolore, i amia, equis, viris D. Bruto subveniremus, nos etiam *lanquidiores* facti sumus, postquam Antonii non solum audaciam, & scelus, sed etiam insolentiam, superbiamque perpeximus. Ultimam L. Caesar valere, Servius Sulpicius viveret. multò melius haec causa ageretur à tribus, quam nunc agitur ab uno: dolenter hoc dicam potius, quam conameliore, deserti, deserti, inquam, sumus, P. C. à principibus. Sed, ut saepe jam dixi, omnes in tanto periculo, qui rectè & fortiter sentiant, erunt consulares. animum nobis afferre legati debuerunt: timorem attulerunt: quamquam mihi quidem nullum unquam timorem, quamvis de illo, ad quem missi sunt, bene existiment: à quo etiam mandata acceperunt. Pro, dii immortales! ubi est ille mos, virtusque majorum? C. Popillius apud majores nostros, cum ad Antiochum regem legatus missus esset, & verbis senatus denuntiasset, ut ab Alexandria discederet, quam obsidebat: cum tempus ille differret, virgula stantem *erectus* dixitque, se non ante renuntiatum tenatur, nisi prius sibi respondisset, quid facturus esset, quam ex illa circumscriptioe excederet. Praeclare; senatus enim faciem secum attulerat, auctoritate republicae: cui qui non parerit, non ab eo mandata accipienda sunt, sed ipse est totus repudiandus. ANTEO ab eo mandata acciperem, qui senatus mandata contemneret? aut ei cum senatu quidquam commune iudicaret, qui imperatorem populi Romani senatu prohibente, obsideret? At quae mandata? quae arrogantia? quo stupore? quo spiritu? Cur autem ea legatis nostris dabat, cum ad nos Corylam mitteret, ornamentum, atque arcem amicorum suorum, hominem adilitium? si verò tum fuit adilis, cum eum iussu Antonii in convivio servi publici loris ceciderunt. At quam modesta mandata! ferrei sumus, P. C. qui quidquam huic negemus. *Utramque Provinciam, inquit, remitto: Exercitum depono: prius vatus esse non recusis.* Haec sunt enim verba. redire ad se videtur. *omnia obviscor, in gratiam redeo.* Sed quid adjungit? *si legionibus meis sen, si equitibus si cohorti praetoriae pradam, agrum que dederis.* His etiam praemia postulavit, quibus ut igno scatur si postulet, impudentissimus iudicetur? Addit praeterea, QUOS IPSE CUM DELABELLA DEDERIT AGROS, TENEANT II, QUIBUS DATI SUNT. Hic est Campanus

ager, & Leontinus, quae duo majores nostrae annorum persuasione ducunt. C. vet mimis, aleatoribus, leonibus: Capioni etiam, & Jaxa cavet: quos centuriones pugnaces, & lacertosos, inter mimorum, & mimarum greges collocavit. Postulat praeterea. UT CHIROGRAPHORUM ET COMMENTARIORUM SUA, COLLEGAEQUE SUI INTERE TA MANEANT. Quid laborat, ut habeat, quod quisque mercatus est, si quid accepit, habeat, qui vendidit? ET NETANCANT. RATIONES AD OPIS: id est, ne festertium septies millies recuperetur: NE FRAUDISIT SEPTEMVIRIS, QUOD FOISSENT. Nuclea hoc, credo, admonuit, verebatur fortasse, ne amitteret tantas clientelas. Caveri etiam vult, IS, QUI SECUM SUNT, QUID QUID CONTRA LEGES COMMISERUNT. Mustela, & Titoni prospicit: de se nihil laborat. Quid enim commisit unquam? num aut pecuniam publicam attigit, aut hominem occidit, aut secum habuit armatos? Sed quid est, quod de his laborat? Postulat enim, NE SUA JUDICIARIA LEX ABROGETUR. quo impetrato, quid est quod metuat? an ne suorum aliquis à Cyda, Lyfada, Curio contemnetur? neque tamen nos urget mandatis pluribus. remittit aliquantum, & relaxat. GALLIAM, inquit, TOGATAM REMITTO, COMATAM POSTULO. Otiosus videlicet esse maluit. *Cum sen legationibus, inquit, itaque suppletur ex D. Bruti exercitu, non modo ex delectu suo: tametsi quae ut obtineat, quamvis D. Brutus, C. Cassius, consules, prove COS pro vincias obtinebant, hujus comitis C. frater (ejus est enim jam annus) jam repulsam tulit. IPSI AUTEM ut quinquemium, inquit obtineam.* At istud vetat lex Caesaris, & tu acta Caesaris defendis? Haec tu mandata, L. Piso, & tu, L. Philippe, principes civitatis, non dico animo ferre verum auribus accipere potuistis? Sed ut suspicor, terror erat quidam: nec vos ut legati apud illum fuistis, nec ut consulares: nec vos vestram, nec reipubl. dignitatem tenere potuistis. & tamen nescio quo pacto, sapientia quadam, credo, quod ego non possum, non nimis irati revertistis. vobis M. Antonius nihil tribuit, clarissimis viris, legatis populi Romani. Nos, quid non legato Antonii Corylae concessimus? cui portas hujus urbis patere jus non fuit, huic hoc templum patuit: huic aditus in senatum fuit: hic hesterni die sententias nostras in codicibus, & omnia verba referebat: huic se etiam summis honoribus uti contra dignitatem suam vendebat. O dii immortales: QUAM magnum est, personam in republica tueri principis: quae non animis solum debet, sed etiam oculis servitae civium. Domum recipere legatum hostium in cubiculum admittere, etiam seducere, hominis est nihil de dignitate, nimium de periculo cogitantis. Quod autem est periculum? nam si maximum in discrimen venietur, aut libertas parata victori est aut mors exposita victo, quorum alterum optabile est, alterum effugere nemo potest. Tu tuis autem fuga mortis, omni est morte peior. Nam illud quidem non addico ut credam, esse quosdam, qui invident alicujus constantiae, qui laboribus, qui ejus perpetuam in republica adjuvanda voluntatem & à senatu, & à populo Romano probari moleste ferant. Omnes id quidem facere debebamus: eaque erat non modo apud majores nostros, sed etiam nuper summa laus consularium, vigilare, cogitare, a desite animo, semper aliquid pro repub. aut facere, aut dicere. Ego Q. Scavo lam augurem memoria teneo, bello Marfisco, cum esset summa senectute, & perdita validudine, quotidie simulatque luceret, facere omnibus *conveniendi* sui potestatem: neque cum quisquam illo bello vidu in lecto: senexque & debilis.

1. *Amis, equis, viris.* Valgo, *viribus*, sed alterum defendit, tamquam melliorum exemplarium lectionem. Gifanus noster in observat. linguae Latinae. sicque iterum lib. 11. r. de officis cum *his viribus* qui *quosque*.
2. *Agros à tribus quam nunc agitur ab uno.* Sic in Ferrar. antiquitatis, quam nunc agitur ab omnibus quod & in Palgr. nam *ses* agitur

3. *Se non ante renuntiatum senatu.* Ita quidem etiam Pall. sed non placet. Manut. ac Lamb. cadere, *se renuntiatum senatu*, nihil magis placet.

debilis, primus veniebat in curiam. Hujus industriam maxime equidem vellem, ut imitarentur ei, quos oportebat: secundo autem loco, ne alterius labori circulerent. Etenim, P. C. cum in spem libertatis semper sexennio simus ingressi, diutiusque servitutem perpeffi, quam captivi frangi, & diligentes solent, quas vigilias, quas sollicitudines, quos labores, liberandi populi Rom. causa recusare debemus? Equidem P. C. quamquam hoc honore usi, togati esse solent, cum est in sagis civitas: statui tamen, à vobis, ceterisque civibus in tanta atrocitate temporis, tantaque perturbatione populi Rom. non differre vestitu. Non enim ita gerimus nos hoc bello consulares, ut *aquo animo* populus Rom. visurus sit nostri honoris insignia: cum patrum è nobis ita timidi sint, ut omnium ei populi Rom. beneficiorum memoria abjecerint: partim ita à rep. averfi, ut huic se hosti favere præ se ferant: legatos nostros ab Antonio despectos esse, & irrisos facile patiantur: legatum Antonii sublevatum velint. huic enim reditum ad

Antonium prohiberi negabant oportere, & in eodem excipiendo sententiam meam corripiebant. quibus geram morem. Redeat ad imperatorem suum Varius, sed ea lege, ne umquam Romam revertatur. ceteris autem, si errorem suum depofuerint, & cum rep. in gratiam redierint, veniam, & impunitatem dandam puto. Quas ob res ita cenfeo: Eorum, qui cum M. Antonio sunt, qui ab armis discesserint, & aut ad Panfam, aut ad Hirium, consulares, aut ad Decium Brutum, imperatorem eos designatum, aut ad C. Casarem pro pratore, 2 ante idus Martias primas adierint, iis fraudi ne sit, quod cum M. Antonio fuerint. si quis eorum, qui cum M. Antonio sunt, fecerit, 3 quod honore, præmiove dignum esse videatur; uti C. Panfa, A. Hirius, coss. alter, ambove, si eis videbitur, de ejus honore, præmiove, primo quoque die ad senatum referant. Si quis post hoc S. C. ad Antonium profectus fuerit, præter L. Varium, senatum existimaturum cum *contra rempubl. secisse*.

1. Et cum repub. in gratiam, &c. Sic & Pal. sec. uti est in Manut. & Lamb. prius cuss, & in repub. gratiam, &c.

2. Ante idus Martias primas. Vox ultima addita ex mss. Foetarii, existabatque item in Pal. sec.

3. Quod honore præmiove dignum esse videtur, &c. Marcatus sum ita à Man. & Lamb. opinione esse à mss. libris. nam vulgata mirè iniquè: quod honore præmiove quis dignus esse videatur.

M. TVLLII CICERONIS

IN

M. ANTONIUM

PHILIPPICA NONA.

ORATIO QUINQVAGESIMA PRIMA.

SYNOPSIS.

Servio Sulpicio, quod legatus ad Antonium, ibidem mortuus fuerit, statuam pone idam esse suades.

VELLEM, dii immortales fecissent, P. C. ut vivo potius Ser. Sulpicio gratias ageremus, quam mortuo honores quereremus. Nec verò dubito, quin, si ille vir legationem renuntiare potuisset, reditus ejus & nobis gratus fuerit, & rei publicæ salutaris futurus: non quo L. Philippo, & L. Pisoni aut studium, aut cura defuerit in tanto officio, tantoque munere: sed cum Ser. Sulpicius 1 atque illis antereit, sapientia omnibus, 2 subito ereptus è causa, totam legationem orbam, & debilitatam reliquit. Quod si cuiquam justus honos habitus est in morte legato, in nullo justior, quam in Ser. Sulpicio, reperietur. Ceteri, qui in legatione mortem obierunt, ad incertum vitæ periculum, sine ullo mortis metu profecti sunt: Ser. Sulpicius cum aliqua perveniendi ad M. Antonium spe profectus est, nulla reverendi, qui cum ita affectus esset, ut, si ad gravem valitudinem labor vitæ accessisset, sibi ipse diffideret, non recusare poterat, si quo minus vel extremo spiritu, si quam opem reipublice ferre posset, experiretur. Itaque non illum vis hiemis, non nives, non longitudo itineris, non asperitas viarum, non morbus ingravescens retardavit: cumque jam ad con-

gressum, colloquiumque ejus pervenisset, ad quem erat missus: in ipsa cura, & meditatione obeundi sui muneris excessit è vita. Ut igitur alia, sic hoc, C. Panfa, præclarè, quod nos ad ornandum Ser. Sulpicium cohortatus es, & ipse multa copiosè de illius laude dixisti quibus à te dictis, nihil præter sententiam dicerem, nisi P. Servilio respondendum putarem, qui hanc honorem statue nemini tribuendum censuit, nisi qui ferro esset in legatione interfectus. Ego autem, P. C. sic interpretor sensisse majores nostros, ut causam mortis censuerint, non genus esse querendum. Etenim cui legatio ipsa morti fuisset, ejus monumentum exaltare voluerunt, ut in bellis periculosis obirent homines legationis munus audacius. Non igitur exempla majorum querenda, sed *consilium* est eorum, à quo ipsa exempla nata sunt, explicandum. Lartes Tolumnus, rex Vejentum, quatuor legatos populi Rom. Fidenis interemit: quorum statua in Rostris steterunt usque ad nostram memoriam. *justus honos*, iis enim majores nostri, qui ob temp. mortem obierant, pro brevi vita diuturnam memoriam reddiderunt. Cn. Octavii, clari, & magni viri: qui primus in eam familiam, quæ postea viris fortissimis floruit, attulit consularum, statuam videmus in Rostris, nemo tum *novitiam*

1. Tute illis antereit, sapientia omnibus. Manut. introdoxerant, & sat. illis aut sup. omnes. sed in vicis libris nostris & prisca editione.

2. Sibi è ereptus è causis. Illud è causa nunc primum accedit publicis editionibus, à quo fuit quod id è mss. suis eruent procarique Ferrariorum neque alter Pal. sec.